

1. ARRANTZALEEN HISTORIA.

Duela 8.300 urte, kantauri kostaldeko biztanleak itsasora joaten ziren arantza egitera, eta arrainek osatzen zuen haien elikaduraren erdia.

Euskal Herriko zenbait aztarnak aurkitu dira maskor biltegi batean, arkeologoek aztertu dituztenik. Datu hauek eman dituzten; Mesolítiko garaian (duela 8000 urte) kantauriko kostaldean bizi ziren gizakiez bizimoduaz.

Aurkitutako aztarnak 30-40 urteko eta metro eta erdiko gizon batenak dira, eta datuak erakusten dute itsasoan harrapatutako arrainez elikatzen dela. Esaten dute gizon horrek gutxienez pare bat kilometro itsasorantzen zen arrantza egiteko.

Garai hartan zurez eta egurrez egiten ziren amuak, eta Jaizkibelgo lurraren sedimentuak eragindako higaduraren ondorioz desagertu dira. Giza hondakinak gorde badira, maskorrek gordetzen duen kaltzio karbonatoaren eraginez gorde dira.

Maatik, oso egoera txarrean daude eta DNA azterketak antzu gertatu dira.

Bakarrik ez dute Jaizkibelen aztarnak aurkitu, Colomba eta Poza l'Eguako (biak Asturiasen) ere aurkitu dituzte aztarna batzuk, aztertu egin dituzte.

Esaten dutenez Mesolitikoa oso garai zaila izan zen, azken glaziazioaren ondoren etorri zelako. Aldaketa pila bat ekarri zuen hori, klima hotzeko animaliak galdu ziren, basoa oso azkar edatu egin zen, fauna eta landaredia aldatu ziren, eta gizakiak oso azkar egokitu behar izan ziren inguru berri honera.

Gizakiei kostaldea erakartzen zion itsaskiak biltzeko eta elikatzeko, basurdeak ehizatzen zituzten, eta pixkanaka-pixkanaka gauza berriak egiten hasi ziren, itsasoan arrantzatzea kasu.

2. “APAIZAK OBETO 2006” ESPEDIZIOA

2006ko ekainaren 5ean martxan jarri zen “Apaizak Obeto 2006” espedizioa. Haien helburua 1565. urtean astilleroak Kanadara egindako bidaia berriz egitea zen. Honetarako, Beothuk ontzia berreskuratu dute, ontzi hau baleen ehizara dedikatzen zen eta 8 metro luzera, 2 metro zabalera, haritzaz eginda eta cubierta eta kabinarik gabekoa da. Urte haietako jantziak, janariak eta ohitura berdinak erabiliko dituzte. 1000 itsas milia nabigatu beharko dituzte, 2000 km, Quebeckeraino.

Abentura honetan 7 pertsona parte hartu dute, sei marinel eta patroia. Espedizioa 6 aste iraun du. Espedizio burua eta gainerako lauak euskaldunak ziren eta beste biak Ternuako Mi' Kamq tribuko indigenak.

FOTO 14. La txalupa ballenera "Beothuk".

Bidaian hartu dituzten argazki eta irudiekin dokumental bat egingo dute espedizio ondoren.

Lehen esan bezala Beothuk itsasontzia baleen ehizarako erabiltzen zen, Red Bay-en, 1518an

eta bertan 9000 balezale egiten zuten lan. (Ver **FOTO 14**).

Gai honetan aurkitu duten harrigarriena da, momentu horietako balezaleek euskara bazekitela eta lekuak aurkitu daitezke oraindik toponomia euskaldunarekin.

"Materiales del mar" deituriko esposaketa egon zen kutxa espacioan espedizio honi buruz.

3. LEHORREKO MARINELAK: mahai jokoa.

Euskal Herriko arrantzaleak Ternura joaten ziren XVI.mendean baleak harrapatzera. Bidaia luzea zen. Lana, gogorra. Eta etekinak, oparoak. Baleen koipea, bizarrak, aragia eta hezurak oso estimatuak ziren. Baleen arrantza oso garrantzitsua izan zen Euskal Herriko bizimoduan eta ekonomian. Balea arrantzaren aztarnak geratu dira kostaldeko herrietako historian, istorioetan, armarrietan, etxe zaharretan, irudietan...

Euskal Herriko Ikastolen Konfederazioak euskaldunen eta itsasoaren arteko harremana lantzen du Txanelak programak. Orain, ordea, programa horren osagarria den mahai joko bat kaleratu du, haur eta gazteei garai bateko bale arrantzaren xehetasunak eta garantiza ezagutarazteko asmoz.

Mahai joko honek *Xarda, euskal balearen uberan* izena du. Hala deitzen zioten euskaldunek harrapatzen zuten baleari: sarda balea.

Zertan datza jokoa?

Jokoaren helburua, ez da balea harrapatzea, "babestutako espeziea da", nabarmendu zuen Pako Serras jokoaaren egile eta Zarauzko Ikastolako irakasleak.

Parte-hartzaileek → hiru talde edo hiru jokalaria, galderei erantzun edo probak egin beharko dituzte bidean topatutako dituzten zurrunbiloei edo oztopoei aurre egiteko. Historiari edo itsasoari buruzko galderak izango dira.